

Engelbrektsbladet

SENIORERNA Engelbrekt
Stockholm

Nr 128 mars 2023 Årg. 33

Grundad 1981

Vår vår

På svenska språket finns det flera ord som har helt olika betydelse, som VÅR. Det kan dels vara ett substantiv med betydelsen årstiden, som i alla fall de flesta längtar så otroligt efter, särskilt efter en sån grå och dysster vinter, som vi har haft i år. Det kan också vara ett pronomen. Skulle man kunna säga vår vår?

Varför inte? I vårt nordliga land kommer våren med ett ljus, som inte är alla förunnat. Trots att kylan kan sitta i visar sig små embryon till blommor på marken, fåglarna börjar sjunga och björkarna slår över i lila. Morgnarna blir ljusare, det blir lättare att komma ur sängen. Allt tycks bli lättare.

Så småningom blommar vintergäcken vid trappan från Engelbrektskyrkan och tids nog blir hela slänten ner mot Karlavägen blå av scilla. Livet har återvänt.

Så här på gränsen mellan vinter och vår ger tankarna på våren hopp om livet. Det här senaste året har varit svårt. Ryssland invaderade Ukraina. Ett fruktansvärt, medeltidsaktigt krig, man mot man och med en otrolig förstörelse. Inte nog med det, en liknande förödelse när Turkiet och Syrien drabbades av den svåraste jordbävningen på 100 år. Tankarna på katastroferna ligger och tär under ytan. Det är för svårt

att värja sig. Det är lätt att känna sig rädd och vanmäktig.

Men man vill känna sig positiv! Och vad är då bättre än att ta en promenad och njuta, lyssna till fågelsången, se trädens alla gröna nyanser, vitsippor och blåsippor i Lill Jans skogen, tulpaner på Danderydsplan och i Humlegården. Och insupa vårens alla dofter.

Vår vår – den skall vi vara glada för.

Att våra medlemmar har vitt skilda erfarenheter från livet har vi nog anat. I detta nummer kan ni läsa om tre totalt olika yrkesliv – nästan osannolikt, men härligt. Vi kan vara tacksamma och glada över att några velat dela med sig av sina upplevelser och blickat tillbaka i sin positiva minnesbank.

Trevlig läsning.

Agneta Liljedahl
Redaktör

AKTUELLT

April

5 onsdag	10.00	Vandring
18 tisdag	14.00	Månadsmöte
19 onsdag	10.00	Vandring
20 torsdag	11.30	Studiebesök

Maj

3 onsdag	10.00	Vandring
4 torsdag	13.00	Studiebesök
17 onsdag	10.00	Vandring
30 tisdag	14.00	Månadsmöte

Läs mer i Vårprogrammet och på Hemsidan, www.spfseniorerna.se/engelbrektstockholm

DETTA NUMMER

VÅR POSITIVA MINNESBANK – det är något vi i redaktionen tagit fasta på. Vi, nu seniorer, har förstas upplevt kriser, men nu verkar det värre än på länge. Därför har vi bett några medlemmar se tillbaka och berätta om några positiva minnen. För att muntra upp oss.

Dessutom rapporter om vad som händer i vår förening och i vår stad och förstås referat från våra egna aktiviteter.

SOM VANLIGT

Glöm inte att anmäla dig senast måndag förmiddag före tisdagarnas månadsmöten. Ring eller mejla till Charlotte Chatillon-Winbergh, 070 660 52 29/charlotte@ch-w.se eller Greta Jansson, 076-895 89 19/greta.jansson33@outlook.com

BETALNING

Beträffande månadsmötena och studiebesöken: *Betala helst i förväg till föreningens bankgiro 268-6244 eller swish 123 508 40 09. Ange namn, aktivitet och datum! Kontant på plats.*

Redaktör:

Agneta Liljedahl, tel. 070-797 1234
a.liljedahl@icloud.com

Ansvarig utgivare:

Gertrud Östlinder
Lill-Jans Plan 3, 11425 Stockholm

Redaktionskommitté:

Stig Karlsson, Ingrid Westin,
Vera Sundberg

Engelbrekts hemsida: spfseniorerna.se/engelbrektstockholm

Tryck: AB Stjärntryck, Stockholm

INNEHÅLL

På gång	2-3
Vår positiva minnesbank.....	4-6
Konsumentnytt	7
Sist som först	8

Styrelse och förtroendevalda

Kerstin Tideblad Särner lämnade efter många år styrelsen för gott. Så även Anna-Lena Gilgen. Stort tack till dem. Två nya styrelseledamöter valdes, Charlotte Chatillon-Winbergh från programgruppen och helt ny är Jan Axelsson. Här förteckning över föreningens förtroendevalda för 2023.

Styrelsen

Ordförande

Gerthrud Östlinder
070-360 74 70
gerthrud.ostlinder@gmail.com

1:e vice ordförande

Germund Olinder
070-866 56 25
germund.maud@gmail.com

Sekreterare

Ingrid Westin
070-492 84 66
westin.ingrid@gmail.com

Ekonomiansvarig

Hanno Essen
070-677 49 12
hanno.essen@gmail.com

Medlemssekreterare, webbmaster, arkivarie

Stig Karlsson
070-628 23 89
stig.webbsenior@live.se

Redaktör för Engelbrektsbladet

Agneta Liljedahl
070-797 12 34
a.liljedahl@icloud.com

Konsumentombud

Vera Sundberg
070-368 91 28
vera.e.sundberg@gmail.com

Sammanställande programgruppen

Charlotte Chatillon-Winbergh
070-660 52 29
charlotte@ch-w.se

Ledamot

Jon Axcelsson
070-992 26 29
axfine@gmail.com

Övriga uppdrag

Revisorer
Elisabeth Lewin
Roland Liljenberg
Aina Isberg

Valberedning

Agneta Liljedahl
Kerstin Tideblad Särner
Vivi-Anne Kickan Ericsson

Programgruppen

Charlotte Chatillon-Winbergh
Vivi-Anne Kickan Ericsson
Greta Jansson
Gerd Dahlberg
Gun Ahldén

Redaktionskommitté

Agneta Liljedahl
Vera Sundberg
Stig Karlsson
Ingrid Westin

Vandringsledare

Siv Svenzén

Bouleansvarig

Vivi-Anne Kickan Ericsson

Bridgeansvarig

Bertil Dahlberg

Kassör på månadsmöten

Ulla Ingerdal

Lotteriansvarig

Aina Isberg

Stadsdelsnämndens Pensionärsråd

Agneta Liljedahl
Christina Bergström

Anna-Lena Gilgen avgår

Anna-Lena har under många år varit ekonomiansvarig för föreningen, en grannliga uppgift som hon skött på ett perfekt, professionellt vis. Till varje styrelsesammanträde har hennes ekonomiska rapporter skickats ut i förväg, så att vi har kunnat följa det ekonomiska läget. Vi är mer än tacksamma att hon tagit på sig denna viktiga uppgift. När hon nu slutar är det naturligtvis som utsedd hedersmedlem.

Nya styrelseledamöter

Charlotte Chatillon-Winbergh är sedan länge välkänd inom föreningen. Hon basar för vår vandringsgrupp och är sammankallande i programgruppen. Som en självklarhet tar hon nu plats i styrelsen.

Charlotte Chatillon-Winbergh.

Jan Axelsson, ny styrelseledamot.

Jan har varit med som stödmedlem sedan 2019.

Hans yrkesliv, efter civilekonomexamen från Handelshögskolan i Göteborg, har huvudsakligen varit inom bank- och fastighetsvärlden. Han har också arbetat nio år utomlands i Brasilien och Singapore.

Efter att ha avvecklat sina professionella uppdrag upptar nu bl.a. flera förtroendeuppdrag hans tid som i Fastighetsägarna Stockholm, Bostadsrätterna, Humlegårdens Vänner och ordförandeskap i sin bostadsrättsförening sedan många år.

Han säger sig se fram emot att i styrelsearbetet få möjlighet att påverka seniorers ställning i samhället.

Jan Axelsson.
Foton Agneta Liljedahl.

Välkomna i vår styrelse.

Årsmötet 2023.

Närmare 50 medlemmar var närvarande. Efter själva årsmötet höll Odd Zschiedrich, tidigare kansliansvarig på Svenska Akademien, ett intressant föredrag om Gustav III:s verk. Vi fick också information om sammanläggningen av Östermalm/Norrmalm Stadsdelsnämnder med eventuella konsekvenser.

Förhandlingarna

Kerstin Tideblad Särner, föreningens hedersordförande, ledde mötet. Det förlöpte utan incidenter. Efter formaliteterna sammanfattade vår ordförande Gerthrud Östlinder dagsläget för föreningen. Hon konstaterade att den fått ca 50 nya medlemmar sedan i höstas, ett glädjande besked. Full aktivitet råder igen efter de trista pandemiåren. Germund Olinders resor är alltid lika populära och fullbokade. Boule och bridge är i full gång. Promenadgruppen har saktat ner tempot. Kanske det är dags att komplettera den med en som går något snabbare. Ett bättre sätt att lära känna sin stad och få nya vänner på finns inte. Två nya hedersmedlemmar, Mona Öhnfeldt och Olof Björilin uppvaktades med blommor och diplom, Anna-Lena Gilgen på distans.

Programgruppen hade dukat vackert och de hemlagade minisemlorna var mer än goda.

Svenska Akademien

Svenska Akademien är den äldsta och minsta av de fyra akademierna (Kungl. Konstakademien, Kungl. Musikaliska Akademien, Kungl. Vitterhetsakademien) som finns i Sverige. Den är den enda som inte har ett kungligt prefix. Den grundades av Gustav III för att främja det svenska språket. Så sent som på 1600-talet fanns inte svenska som ett enhetligt språk. Detta ville kungen råda bot på, skapa ett svenskt modersmål. I Frankrike fanns redan sedan 150 år en språkakademi med 40 ledamöter. Så

många kunde man inte ha i lilla Sverige. År 1786 hölls det första mötet en lördag på Slottet med aderton ledamöter, ett antal som var både lämpligt och vackert som ord. Ett jämt antal utan utslagsröst. Man skall vara överens och minst tolv för att fatta beslut. Svenska Akademien är en helt privat sammanslutning, utan statliga bidrag och därmed unikt självbestämmande.

Vid det årliga högtidssammanträdet är det inte kungaparet som kommer in sist som i andra sammanhang. Det är ledamöterna – och kungaparet börjar sina huvuden för dem och Det svenska språket.

Att vårda och utveckla det svenska språket är huvuduppgiften, att hålla det som på Gustav III:s tid kallades häften, numera de olika ordböckerna och listorna, à jour. Man delar ut ett 100-tal priser varje år, med medel från olika donationer.

År 1901 delades det första Nobelpriset i litteratur ut. Det var med tveksamhet man sade ja till uppdraget. Hittills hade man arbetat med det svenska språket. Det här var något helt annat, att bedöma utländsk litteratur. Man kände sig helt enkelt inte tillräckligt kompetent.

Idag är det för Nobelpriset som Svenska Akademien blivit världskänd.

Agneta Liljedahl

Ev. fusion mellan SPF Seniorerna Engelbrekt och SPF Seniorerna Hedvig Eleonora

På Östermalm finns idag fyra SPF Seniorföreningar; Engelbrekt, Hedvig Eleonora, Karlplan och Gärdet/

Djurgården. Engelbrekt och Hedvig Eleonora har vardera ca 500 medlemmar. Karlplan och Djurgården är betydligt större.

Från och med den 1:a juli 2023, kommer en ny politisk organisation att börja gälla. Östermalms stadsdelsnämnd slås samman med Norrmalms Stadsdelsnämnd och blir då Norra Innerstaden. Det är i dag ovisst hur det ekonomiska stödet och föreningarnas representation i stadsdelsråd kommer att bli.

En arbetsgrupp har bildats med tre representanter från vardera förening. Gruppens uppgift är att analysera effekterna av den nya politiska organisationen liksom för- och nackdelar med en fusion vad gäller ekonomi, programverksamhet, lokalbehov och rekrytering av styrelsemedlemmar.

En fusion är en omfattande process som beslutas av medlemmarna genom beslut vid två årsmöten, ett ordinarie och ett extra årsmöte, en process på ca ett år. Det är inte styrelserna i respektive förening som beslutar utan det gör medlemmarna. Endast om minst 80 % av de närvarande medlemmarna vid första årsmötet säger ja i båda föreningarna går frågan vidare. Även vid det andra årsmötet krävs godkännande av minst 80 % av de närvarande medlemmarna i båda föreningarna.

Styrelserna för SPF Hedvig Eleonora och SPF Engelbrekt

Rättelse i rabattlistan:
Nisses Herrmode finns på
Linnégatan 25.

Vår positiva minnesbank

Många av våra medlemmar har säkert varit med om fantastiska äventyr. Två som varit med om något alldeles extra är Stig Karlsson och Roland Liljenberg. Roland har tjänstgjort som Drottning Silvias personliga löpare och Stig som jägare till prominenta gäster vid officiella statsbesök.

En löpare är en personlig betjänt vid officiella sammanhang, som följer drottningen under färd i vagn och bistår vid in- och urstigning samt serverar henne under högtidliga middagar. Vid dessa tillfällen står han tätt bakom drottningen. En jägare utför samma sysslor åt kungen och i Stigs fall var han en jägare till officiella gäster.

Hur började detta? Stig och Roland, båda inflyttade stockholmare, träffade 1977 på Stigs gamla barn- domsvän Anders, som frilansade som servitör på Timmermansorderns middagar. Han föreslog Roland att göra detsamma. Roland gjorde bra ifrån sig och en av kollegerna var hovfuriren vid Stockholms slott. Det dröjde inte länge förrän Roland serverade vid de officiella middagarna på Slottet. Under tiden blev även Stig intresserad och 1982 var de båda engagerade vid Drottning Elisabeths statsbesök i Sverige. Enligt Stig var han nervös inför debuten, då han inte hade någon tidigare erfarenhet. Allt gick dock galant.

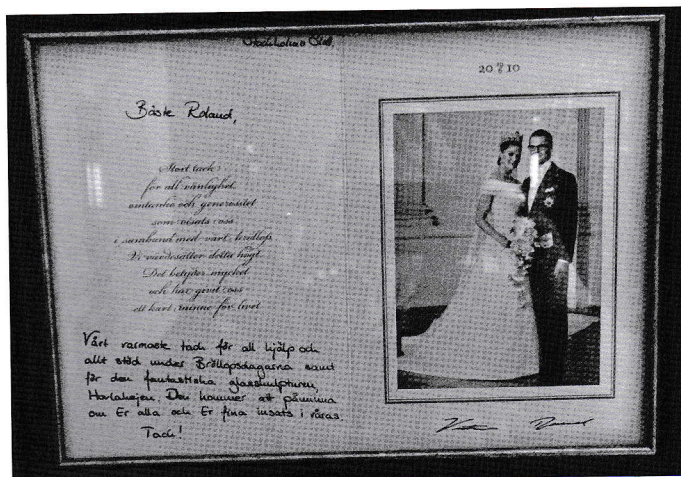

Jägare Roland och löpare Stig.

Var detta något ni drömde om som barn? Rolands mormors mor kallade Roland för "Lill-prinsen" och kanske påverkade det honom att åta sig detta uppdrag. Stig, å sin sida, var ofta med sin morbror, vaktmästare på Folkets Park i Grängesberg, för att ställa i ordning och utsmycka parken inför artistbesök. Han tyckte om att parken såg fin ut och kanske var detta anledningen till hans intresse att ta sig an den kungliga uppgiften.

Någon speciell händelse eller människa som ni särskilt minns? Båda är väldigt förtjusta i vårt kungapar och framhåller att Drottning Silvia har ett stort hjärta. Även Kronprinsessan Victoria och Prinsessan Madeleine är stora favoriter. Den absoluta favoriten var Prinsessan Lilian som aldrig glömde bort att hon inte var född kunglig.

Vanligtvis bor de officiella gästerna i gästväningen på Stockholms slott, men när Boris Jeltsin var på statsbesök bodde han på Grand Hotel. Anledningen var att dörrarna på slottet inte var tillräckligt höga och grandiosa. Det var Stigs uppgift att tjänstgöra som president Jeltsins jägare vid galamiddagen på slottet och det var en något förvirrad och av sjukdom plågad gäst. Stig noterade snabbt att gästen saknade tre fingrar på ena handen och därför inte kunde ta själv av maten. Situationen löstes obemärkt genom att Stig la upp mat på presidentens tallrik. Vid kvällens

Tackkort från kronprinsessparets bröllop. Foton privata.

slut och karavanen av limousiner väntade utanför slottet, ledsagade Stig presidenten med hustru och säkerhetsmän ut till bilarna. Väl där skjuter Boris Jeltsin de närmaste vakterna åt sidan och går fram till Stig och ger honom handen och ett stort tack för hans insatser.

En annan incident var när två kungligheter från ett av Europas kungahus var på statsbesök. På morgonen efter galamiddagen i Vita Havet hade Roland dukat upp frukosten i den angränsande lilla matsalen i gästväningen. Den kvinnliga gästen anlände och ropade samtidigt på sin man att frukosten stod på bordet. Hon ropade inte bara en gång och Roland hörde hans muttranden inifrån sovrummet. Så småningom kommer den manliga gästen ut för att inmundiga sin frukost endast iklädd kalsonger. Helt emot hovprotokollet. Gårdagskvällens galamid- dag hade nog satt sina spår.

Efter Prinsessans Madeleines bröllop beslöt Roland och Stig sig för att dra sig tillbaka. Vi kan bara konstatera att dessa minnen verkligen är något alldeles extra.

Ingrid Westin

Vår positiva minnesbank

En världssopran på cykel och en gosse som helst ville vara på bassängbotten. Vivi-Anne Kickan Ericsson berättar för Vera Sundberg om sitt roliga, men inte alltid på allvar tagna yrkesliv som simlärarinna. Om barnen som tyckte och ville själva och om deras föräldrar, mer eller mindre kända.

För 45 år sedan gick jag med min femåriga dotter till Sturebadet för att hon skulle lära sig simma under Vivi-Anne Ericssons ledning. Långt senare lärde jag känna Vivi-Anne som Kickan i SPF Engelbrekt.

I 60 år har hon lärt tusentals barn att simma i Sturebadet, på Centralbadet och på Liljeholmsbadet. Mina barn och barnbarn, andras barn och barnbarn, kändisbarn och barn från förskolor och institutioner från många stadsdelar, har varit hennes elever. Så snart man nämnt ett namn har Kickan svarat: Ja, han eller hon har jag lärt att simma. Många blivande kändisar har hon följt sedan de som barn varit hennes elever.

Musikintresserad som Kickan är, har Nina Stemme varit en sådan. Sedan Nina som femåring lämnades av sin mamma på badet, tills hon som världsstjärna sjungit på de stora operascenerna har Kickan följt henne och inte sällan lyssnat på henne vid de tillfällen hon sjungit i Sverige. Kickan visade mig ett foto av en cyklande Nina på hemväg från en operaföreställning, inga divalater där. Att hennes tre barn varit Kickans elever är ju självklart.

En annan begåvad musiker och sångare, Tim Bergling, senare mest känd som Avici kom som barn med sin förskolegrupp till Kickans simundervisning. Folke Bernadottes barnbarn lärde sig simma på Ingarö. Men annars föredrog Kickan att ha simningen inomhus, den svenska sommaren inbjuder ju inte alltid till sköna bad. Jonatan Unge, som vi nyligen sett på TV skrämde sin mamma Cecilia Hagen genom att släppa simdynan precis då hon kom för att hämta honom. Men han ville visa, nu kunde han simma!

En liten flicka kämpade med sin rädsla. Trots övertalningar vågade hon inte doppa huvudet under vattnet, så plötsligt rörde hon sig men bara för att ge Kickan en puss på näsan. En pojke med funktionshinder ville helst vara på bassängbotten och måste ideligen fiskas upp av sin assistent. En flicka undrade, när hon såg en elev simma utan dyna, hur man klarar att simma i bara skinnet. Kickan lärde sina elever inte bara att simma utan också viktiga badregler. En sexåring gjorde sin egen regel: Man ska inte kasta sten i vattnet för det kan ligga någon där som drunknat.

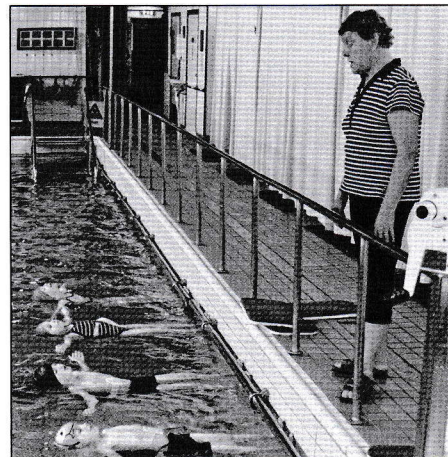
Att simläraryrket inte alltid varit så uppskattat berättar Kickan. När hon ville gå med i facket svarade man att

det inte var något riktigt yrke utan extraknäck för hemmafruar. Dock har Kickan försörjt sig som simlärare i 60 år. Så länge som Liljeholmsbadet var öppet fick Kickan ofta förfrågan från gamla elever om deras barn och barnbarn inte också kunde få simundervisning och bland de sista eleverna var mitt yngsta barnbarn tillsammans med två tvillingpojkar, Olle Wästbergs barnbarn, som stolt på ett foto visar upp sina simborgarmärken, målet för Kickans undervisning. När Kickan själv var barn var hon rädd för att komma under vattnet och lyckades inte ta några simmärken. Kanske just därför blev hon en så tålmodig och förstående simlärare.

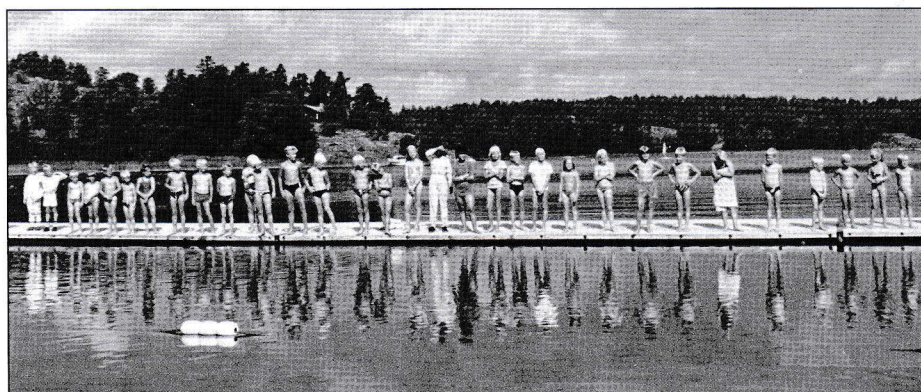
Vera Sundberg

För länge sedan i Sturebadet.

I Liljeholmsbadet.

Sommarskola på Ingarö. Alla foton privata.

Vår positiva minnesbank

En av föreningens medlemmar arbetade under tjugo år på en unikt spännande arbetsplats, nämligen den Meteorologiska Institutionen vid Stockholms Universitet, MISU, ute i Frescati. Här en skildring av den tidsanda som rådde medan pionjärarbetet inom klimatforskningen pågick.

Tidskapsel

MISU – Meteorologiska Institutionen vid Stockholms Universitet. År 1975-1995.

Institutionen har sin hemvist i Arrheniuslaboratoriet på campus vid Frescati.

Ungefär 90 personer, professorer, doktorander, lab-assistenten, verk-mästare och ”spindeln i nätet” jobbar där – och forskare från hela världen. Då och då hålls stormöten. Det skall mycket diplomati till för att leda dem. Tidsandan innebär vänstervindar och allt som sker är inte populärt, man vill inte krusa för någon. Tröja och sandaler är arbetskostymen, slips och kavaj hänger i garderoben för att tas fram till sammanträden tvärs över Roslagsvägen på Kungl. Vetenskapsakademien. Man samlas till kaffepauser två gånger om dagen i pentryt. Alla utom professorerna har arbetsplikt i köket. Sista fredagen i varje månad samlas alla, oberoende av arbetsuppgift, för att få en redogörelse för vad som hänt sen sist inom institutionens forskningsområde. Det ger en fin sammanhållning.

Några av professorerna dikterar, andra skriver för hand sina ”papers”, som sedan skrivs rent på ordbehandlare eller tysta skrivmaskiner, föregångare till dagens datorer. I verkstaden byggs de mest komplicerade och avancerade instrument som skall användas på forskningsexpeditioner till Svalbard och Arktis med statens isbrytare Oden och Ymer.

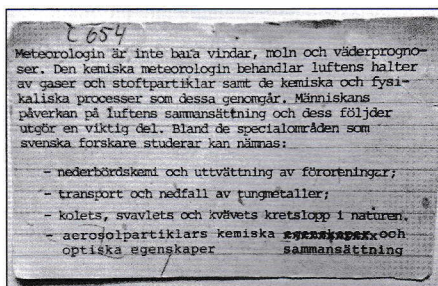
I januari förbereds ansökningar och söks de forskningsanslag, som hela institutionens arbete är beroende av – ett jättejobb. Resorna är många, reseräkningar skrivs.

Alla gästforskare skall ha någonsans att bo. Det är ett pussel att söka bostäder. Några bor i Wennergren Centers forskarbostäder. I pentryt välkomnas de med vin och ost. Trevligt och prisvärt för institutionens budget.

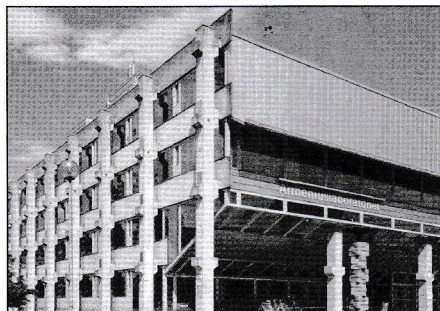
Någon håller i alla trådarna.

Källa ”Spindeln i nätet”.

Agneta Liljedahl

En liten förklarande text till hjälp om vad institutionen håller på med.

Arrheniuslaboratoriet vid campus Frescati ritat av arkitekten Carl Nyrén, invigt år 1973.

Faktaruta

MISU etablerades vid Stockholms Högskola 1947. Inom institutionen gjordes pionjärinsatser inom klimat- och meteorologisk forskning.

”Under 1960- och 1970-talen utvidgades forskningen vid MISU till att också innefatta atmosfärfysik och kemisk meteorologi. Forskare vid MISU spelade en viktig roll vid FN:s första miljökonferens som ägde rum i Stockholm år 1972. Svante Odén, Bert Bolin och Henning Rodhe visade hur långväga transporter av luftföroreningar påverkar förorening av mark och luft i Sverige. (Bert Bolin var en av grundarna av FN:s klimatpanel IPCC och dess första ordförande, mellan 1988 och 1998. Han har också varit vetenskaplig direktör på den europeiska rymdorganisationen ESA. Red. anm.) Även banbrytande forskning om ozon gjordes vid MISU. Paul Crutzen disputerade på en avhandling om ozonnedbrytning i stratosfären i början av 1970 talet och för denna forskning belönades han med Nobelpriset i kemi år 1995. Kemisk meteorologi utvecklades kraftigt under 1980- och 1990-talen under ledning av Henning Rodhe som fick en professur i ämnet år 1980. Atmosfärfysiker bedrev forskning kring de övre delarna av atmosfären främst med hjälp av raketer och satelliter. Georg Witt tillträdde som professor i atmosfärfysik år 1984.”

Citerat från MISUs hemsida.

Ny promenadgrupp

Sedan ett antal år tillbaka anordnar SPF Engelbrekt promenader runt om i Stockholmsområdet. Se gärna vårens promenadprogram i Engelbrektsbladet nr 4/22 som du fick strax för jul. Promenaderna är till för alla oavsett hur snabbt du som deltar vill och kan promenera. De brukar avslutas med ett kafébesök eller en stund med egen medhavd förtäring. Det har kommit önskemål om att vi ska anordna ytterligare en promenadgrupp för er som vill gå snabbare. Du som vill ansluta till en sådan; meddela mig ditt namn, e-post, telefonnummer och vilken veckodag som skulle passa dig bäst. Vi behöver också en eller två ledare för gruppen. Meddela mig om du vill bli ledare. Nuvarande vandringsgrupp leds av Siv Svensén och Charlotte Chatillon-Winbergh. De kommer att introducera dig/er som ledare utifrån sin långa erfarenhet. Hör av dig så snart du kan, ju snabbare vi får igång en grupp, ju snabbare kommer vi ut i naturen i gott sällskap med andra SPF-medlemmar i Engelbrekt.

Gerthrud Östlinder

Konsumentnytt

Om mobiler, ett måste idag, vad som gäller på reor och fusksminskning vid paketering har Vera Sundberg läst i Råd & Rön inför detta nummer. Visste ni att när Engelbrektsbladet en gång höll på att läggas ner, var det Konsumentnytt som fick tidningen att överleva. Tack för det.

Billiga och dyra mobiler

Priset på mobiltillverkarnas toppmodeller kan vara runt 15 000 kr. R & R har testat mobiler i prisklass 3000 till 5000 kr och jämfört med de dyraste och kommit fram till att de billigare ger mycket för pengarna, men inte kan mäta sig på en del punkter med de dyra. En nackdel med de billigare är att de är äldre modeller och att man inte kan räkna med uppdaterad programvara och säkerhetsuppdateringar lika länge. Det räknas från första lansering och inte vid inköpstillfället. En sådan mobil kan drabbas av virus och icke fungerande appar t.ex BankID. Kameran fungerar bra men inte lika bra som hos de dyra. Men hos mellanklassmobiler hittar man de med höga betyg för batteriet. Läs mer i R & R nr 10/2022 om tio prisvärda mobiler eller på radron.se/ mobiltelefoner, ett test av 83 mobiler.

Uppdatering

Viktiga funktioner på mobilen slutar att fungera när den inte längre uppdateras. Även om appar som Bank ID och Alltid Öppet är viktiga kan man inte räkna med att kunna använda dem då. Att de inte fungerar på äldre operativsystem beror på att de har en hög säkerhetsrisk då de behandlar persondata och sjukvårdsuppgifter. Hur länge en telefon kommer att uppdateras med nya operativsystem får man läsa om i avtalet eller fråga när man köper mobilen.

På skamlistan

Telia har tillsammans med Tele 2 och Telenor åter hamnat på R & R:s skamlista. Telia bl.a för att det är

mycket svårt att nå kundtjänst per telefon. Först svårigheten att hitta ett telefonnummer, sedan att köa länge och därefter raskt legitimeras sig med BankID. Sker det inte snabbt nog riskerar du att bli bortkopplad. (Det blev jag!)

Reafusk

Nya regler ska stoppa fusket

- *För att få kallas rea måste priset vara rejält nedsatt jämfört med ordinarie pris.
- *Samma gäller också för lagerrensning, konkursutförsäljning och just nu-pris.
- *Lockvaror ska finnas i tillräckligt antal.
- *Är det fel på varan ska butiken vara tydlig med det. Annars har du rätt att klaga på felet enligt konsumentköplagen.
- *Men butiken har ingen skyldighet att erbjuda bytesrätt eller öppet köp på reavaror.

Gravskötsel

Jag och många med mig har fått ett utskick från firman Gravskötsel och Omvårdnad i Sverige AB trots att gravar sköts av kyrkan/kommunen i Stockholm. Konsumentverket har ofta fått anmärkningar på företaget. I utskicket finns en prislista som ser ut som något man måste betala. Men eftersom det handlar om ett erbjudande är det bara att slänga om man inte önskar ta del av erbjudandet. Konsumenter som anser sig vilseleda av sådana utskick kan göra en anmälan till Konsumentverket.

Kikärtor

Kikärtor är världens mest odlade baljväxt som många förknippar med falafel och humus. (Humus är kikärt

på arabiska.) Kikärtor innehåller bra proteiner, fibrer, viktiga mineraler och vitaminer. Spadet de kokas i kan användas i stället för ägg i bakverk och pannkakor. Se recept i R & R nr 1/2023. En panel har bedömt smak, konsistens, näringsinnehåll, pris mm hos färdigkokta kikärtor. Bäst i test men bland de dyraste är kung Markatta 62 kr/kilo. Ett bra köp är Eldorado för 33 kr/kilo. Billigast och miljövänligast är att koka själv. Men viktigt är att följa anvisningarna då kikärtor innehåller lektiner som kan orsaka magont men som försvinner vid blötläggning och kokning.

Snikflation och krympflation

R & R tar upp ett flertal exempel på dessa dolda sätt att höja priser. För fyra tandborstar i en förpackning, nu tre. Färre glassar men samma förpackning, tvålar som förut vägde 100 g väger numera 90 g. Smalare hushållsrullar osv. Ett annat sätt att dra in på service är t.ex genom att stänga bastu och duschar på gym eller servera enklare frukost på hotell men med bibehållna priser. De ökande priserna har bl.a lett till att försäljningen av ekologiska produkter minskat.

Fejkade recensioner

Företag som visar nöjda kundomdömen måste i fortsättningen kunna visa att de är äkta, om inte kan det bli böter. Kunder ska också på företagets hemsidor kunna lämna negativa omdömen, men det har oftast inte varit möjligt.

Vera Sundberg
Konsumentombud

Sist som först

Bedrägeriseminarium den 19 januari

Föreläsningssalen på Historiska Museet var fylld till sista plats. Fyra specialister inom området var inbjudna; Amanda Krantz, Nordeas bedrägeriexpert, Fredrik Mellqvist, generalsekreterare Brottsofferjouren, Paul Pintér, rådgivningsexpert, Svenska Stöldskyddsföreningen och Jan Friberg, kommissarie på Polisens bedrägerirotel.

Amanda Krantz var först ut. Hennes mamma kallar hennes verksamhet för att jobba med lurendrejerimedvetenhet. Hon talade om den snabba utvecklingen som skett under de senaste 10 åren med digitala betalningar. 2010 kom bank ID. Idag sker 200 betalningar varje sekund. Swish används alltmer.

Fredrik Mellqvist berättade om Brottsofferjourens, BOJs, verksamhet Hans råd är att TALA MED VARANDRA, var inte rädd för att erkänna att du blivit lurad, många skäms, gör inte det. Brottsofferjour-

en ger praktiska råd från polisanmälan till rättegång.

Paul Pintér började med att säga att repetition är kunskapens moder. Och något låg det i det, eftersom hans inlägg blev just det.

Jan Friberg var siste talare. Han började med att säga att Polisens telefonnummer 114 14 inte fungerar. Ring aldrig det! Ring 112! Därefter fortsatte han med att dra det ena exemplet efter det andra om hur bedrägerier går till. "Ända in i kaklet" tills museet stängde.

Här en sammanfattning av dagen.

De vanligaste bedrägerierna kan rubriceras som

1. Romansbedrägerier, dvs bedragaren inleder en relation och pengar kommer in i bilden, först i liten skala, men summorna kan växa.
2. Investeringsbedrägerier, dvs man får tips om ett fantastiskt upplägg men stora vinster.
3. Befogenhetsbedrägerier, dvs be-

dragaren utger sig för att ringa från polisen, bank eller någon leverantör, alltid med en påhittad historia, och invaggar sitt offer i säkerhet.

4. Vishing eller samtalsfiske är en form av brottsligt telefonbedrägeri.
5. Smishing sker via SMS.

Hur skyddar man sig.

1. Var misstänksam, lägg genast på luren om något verkar obekant.
2. Om ett erbjudande låter för bra för att vara sant, så är det oftast precis vad det inte är.
3. TALA MED VARANDRA! Dra dig inte för att erkänna om du blivit lurad!
4. Ge varandra tips!
5. Kolla vad din bank har för råd och tips för att skydda sig.
6. Har du blivit utsatt, ring din bank och Nödnummer 112.

Agneta Liljedahl

Studiebesök den 2 februari. Läderfabriken på Dalagatan

Jag har bott i Vasastaden i 60 år och inte haft en aning om vad som fanns i källaren på Dalagatan 52. I de stora källarutrymmena döljer sig en verksamhet ledd av Magnus Nyström där skinn och läder förvandlas från mer vardagliga kassar till de lyxigaste fodral och aftonväskor, föremål som säljs av bl.a NK, Svenskt Tenn, Palmgrens och i Nysröms egen butik på VästerLånggatan. I hans fabrik kan kunder också beställa i stort sett vad som helst som kan göras av läder. Vänner till kungen skulle ge honom ett jakthorn och till detta beställdes

ett fodral som skulle passa en jägare. Drottning Silvia är en trogen kund. Magnus Nyström är självlärd och har ingen konstnärlig utbildning, men hans föremål andas kvalité och utsökt smak. Han lovprisade de gamla kantsömsmaskinerna som han kommit över från nerlagda fabriker, men hade också bland andra maskiner en digital maskin som skar ut detaljer efter ritning. De svenska skinnen kommer från djur som slaktas för köttets skull. Men han använder också skinn från Italien. Han visade ett silverfärgat getskinn som använts för en af-

tonväska till Lady Gaga. Kartonger till lädevarorna tillverkas också i källaren sedan Magnus fått chansen att överta fabrikationen och anställt två personer utöver de tre som arbetar med läder. Magnus Nyström är en eldsjäl med aldrig sinande ideér av vad man kan göra av skinn och läder. Vi fick också chansen att på plats köpa av fabriken produktions.

För alla som inte fick tillfälle att göra detta roliga studiebesök hoppas vi på repris.

Vera Sundberg